

УДК 504.06, 330.15

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ КРИЗИ

Какутич Є.Ю.

*Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, м. Сімферополь, Україна
E-mail: pas@uapic.net*

Розглядається організаційно-управлінські аспекти удосконалення системи екологічного підприємництва в умовах сучасної світової кризи. Проведено аналіз теоретико-методологічних засад екологізації підприємництва за умов глобалізації та трансформації економічних відносин, а також з урахуванням пріоритетизації екологічної складової розвитку підприємницького сектору. Виокремлено найбільш ефективні механізми стимулювання екологічного підприємництва в Україні.

Ключові слова: екологічне підприємництво, сталий розвиток, державне регулювання, екологічна політика, економічні механізми.

ВСТУП

Перехід соціально-економічних відносин та діяльності в сфері охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів на засади сталого розвитку передбачає активне залучення можливостей суспільства для досягнення збалансованого розвитку. Вагоме значення у соціально-економічному зростанні набуває підприємництво, однак залучення підприємців до розв'язання екологічних проблем нині є недостатнім.

Науковому дослідженню функціонування та стимулювання екологічного підприємництва присвячені роботи таких вчених як Бистряков І.К., Гринів Л.Т., Данилишин Б.М., Міщенко В.С., Хвесик М.А. та ін. У близькому та далекому зарубіжжі цим питанням присвячені роботи Голуба О.О., Урсула О.Д., Дейлі Г., Ендерса А та ін.

Наукова актуальність дослідження визначається необхідністю наближення природоохоронної підприємницької діяльності до світового та європейського досвідів впровадження національної екологічної політики, створення організаційних та методичних засад розвитку екологічного підприємництва в Україні.

Метою дослідження є поглиблення теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо екологізації підприємницької діяльності в Україні.

Відповідно до мети дослідження були поставлені та вирішувалися такі задачі: проведення системного аналізу економіки України за умов трансформації продуктивних сил України і вплив глобалізації щодо ринків товарів й послуг; виявлення особливостей та шляхів вдосконалення організаційно-управлінських умов розвитку екологічного підприємництва; оцінка інноваційно-інвестиційних

чинників та механізмів стимулювання розвитку та вдосконалення системи екологічного підприємництва.

Останнім часом увагу науковців було прикуто до проблем сталого розвитку, просторовому розвитку території та економік, проблемам та перспективам глобалізації. Втім нині найактуальнішою проблемою є подолання системної кризи. Експерти наполягають саме на системному визначенні сучасної кризи, що знаходить своє вираження у ряді інших – фінансових, економічних, екологічних, соціальних кризах тощо [1, с. 7]. Нові проблеми вимагають нових поглядів на ситуацію та пошуку шляхів розв'язання, зокрема через активізацію інноваційних процесів, початок яким було покладено за часів відносної сталості розвитку [2, с. 1]. Саме це й визначає актуальність досліджень із основ, механізмів розвитку та стратегії запровадження екологічного підприємництва, яке завдяки інноваційній основі та екологічній спрямованості свого розвитку створює підґрунтя для подолання економічної та екологічної криз.

В обґрунтування наведеної тези розглянемо передумови екологізації підприємництва на рівні сучасного соціо-еколого-економічного розвитку.

Глобалізаційні соціально-економічні відносини передбачають докорінні зміни вартості природного ресурсу. Пріоритет матиме саме та частина природного ресурсу, яка унікально задовольняє певні потреби людства та обмежено відновлюється. Ресурси України у цьому сенсі мають відіграти специфічну роль, яка не властива іншим матеріальним нагромадженням. Переорієнтація користування ресурсами до збереження їх запасів, особливо якщо це стосуватиметься ресурсів не відновлювальних або відновлювальних за межами соціально-економічного прогнозування (тобто, коли прогнозування становиться передбаченням), є шансом майбутнього добробуту України. Природокористування невід'ємне від забезпечення екологічної безпеки. Важливою ланкою визначення подальшої політики екологічної безпеки є вирішення вартісних суперечностей природокористування та техногенного впливу на довкілля.

Невідновлюваність основних видів природних ресурсів – показник їх неадекватного відображення у вартісному вигляді. Задача не має конструктивного вирішення на поточному етапі розвитку продуктивних сил, але повинна мати вирішення методологічне, суттєве: вартісний зміст корисності природного ресурсу буде підвищуватись в арифметичній прогресії відповідно до геометричної прогресії погіршення якості і кількості природного ресурсу.

Сучасне постеконімічне суспільство долає вартісні відносини піднесенням суспільного пріоритету індивідуального виробництва над масовим, змінює традиційне співвідношення “корисність-вартість” піднесенням індивідуального споживання над масовим. Об'єктивні параметри вартості, формування витрат та споживчих потреб змінюються із зменшенням ринкових цінностей природообумовленої економіки.

Головним факторам утворення суспільної корисності є поширення знань та інформації, які розуміються не як субстанція, втілена у виробничі процеси чи засоби виробництва, а у ролі безпосередньої продуктивної сили як основного виробничого ресурсу. Тому становлення постеконімічної системи сполучено зі сталим

заниженням ринкової оцінки відтворюваних товарів та природних ресурсів і, навпаки, із завищенням цін на унікальні та невідтворювальні інформаційні чи “позиційні” блага щодо товарів та послуг [3, с.63].

Природний ресурс є саме такою невідтворювальною складовою економіки. Якщо технічний прогрес може зменшувати використання мінеральних чи лісових ресурсів до мінімуму, то цей мінімум має бути відповідним до зростаючого населення. Тобто, в абсолютних величинах використання майже всіх видів природних ресурсів буде зростати. Крім того, є ресурси унікальні у своїй комплексності, що пов’язана з конкретним місцем локалізації. Це, насамперед, рекреаційні ресурси, ресурси глобального забезпечення сталості екосистеми Землі (як-то, ресурси продукування атмосферного кисню, прісної та придатної до безпечного споживання води, ресурси підтримання біорізноманіття) тощо. Вочевидь, що вартість цих ресурсів буде зростати відповідно до зростання їхньої дефіцитності. Ті держави, які скоріше уможливають одержання зиску від наявності на власних територіях унікальних природних ресурсів, матимуть шанси першими володіти «екологічним золотом» планети. На часі створення методології, що може охопити це «золото планети» реалістичним підходом до сталого зростання.

Такою методологією може стати система орієнтирів розвитку, яку потрібно розробити з урахуванням змін у глобальному середовищі, геополітичних та гео економічних змін, менталітету та ставлення суспільства до тієї чи іншої політичної моделі державотворення.

Україна не відіграє провідну роль в глобальних світових процесах, хоча прагне наблизитися до них. Однак сталість розвитку забезпечуватиметься подоланням внутрішніх небезпек, зниженням потенційних соціально-економічних ризиків та, перш за все, подоланням наслідків економічної кризи задля просування до сталого розвитку продуктивних сил і добробуту населення. Отже, світова економічна криза досить чутливо відзначилась на національному соціально-економічному зростанні. Однак, світова економічна криза для України – це зниження попиту на основні експортно-орієнтовані товари базових галузей промисловості. Понад 70% машинобудування, металургії, хімії йшли на експорт. Про зниження конкурентоспроможності українських металургів, хіміків можновладці та фахівці знали заздалегідь, однак нічого не відбулося, що змогло б попередити руйнівні негативні наслідки [4]. До речі, погіршення основних макроекономічних показників розвитку – це не проблема останнього року. Її витoki починаються з 2004-го року, коли ВВП становив 112% до минулого року, у 2005 – 102% (зниження на порядок), далі два роки відносно стабільного зростання до 107%, у 2008 році – зростання ВВП склало 102,1%, але виключно за рахунок успішного першого півріччя. Держава (а особливо – власники підприємств базових галузей економіки) не скористалась вигідною для України кон’юнктурою світових цін на продукцію металургів, хіміків, машинобудівників для реінвестування у виробництво, у інноваційне його оновлення на основі екологізації. Тому прогноз на поточний рік – невтішний. За оптимістичними офіційними даними державного бюджету (згідно з Законом України «Про державний бюджет...» на 2009 р.) – зростання ВВП має сягнути 0,4%, але Міжнародний валютний фонд має прогнозує падіння ВВП від 6 до 8%, а

вітчизняні експерти схиляються до 5-5,5%. Будь що, падіння ВВП по результатам року не оминуть.

Пошук шляхів подолання негативних явищ повинен базуватись на основних тенденціях розвитку глобальних ринків та сценаріїв розвитку світу, зокрема щодо технологічних його пріоритетів.

Серед тенденцій розвитку виділимо поживлення конкуренції за «екологічними» показниками. Останні 15 років активно розвиваються міжнародні процеси, пов'язані з екологізацією ринкових відносин у ключових секторах економіки. Це, наприклад, розвиток добровільних систем екологічної сертифікації, впровадження систем екологічного аудиту, механізмів установа й підтвердження легальності походження продукції лісокористування й використання морських біологічних ресурсів. Ігнорування цього фактору з високою ймовірністю призведе до витиснення зі світових ринків, принаймні ринків розвинених країн, товарів й виробників, що не задовольняють стандартам високої екологічної відповідальності. Отже, екологізація підприємництва та підприємницької діяльності стає не лише «даниною моді» у проголошені принципів сталості, але й вагомим чинником підвищення конкурентоздатності країни. Впровадження Україною стандартів ISO 9000 та ISO 14000, процедур сертифікації з екологічного менеджменту та аудиту (EMAS) тощо не тільки дає можливість українським товаровиробникам втриматися на ринках, але й завойовувати нові ринки чи освоювати нові ринкові ніші.

На увагу заслуговує й включення показників екологічної відповідальності в рейтинги інвестиційної привабливості, підвищення ролі екологічного фактору у політиці публічних закупівель країн Європейського союзу й інвестиційній політиці приватних пенсійних фондів, втілення проекту «Фінансова ініціатива» Програми по навколишньому середовищу ООН та активна участь у цьому проекті Європейського банку реконструкції й розвитку тощо вимагає перегляду відношення до екологічних стандартів не тільки на рівні окремого підприємства, але й на держави в цілому. Таким чином, державне стимулювання підприємницької діяльності у напрямку її екологізації є одним із важливих факторів інвестиційної привабливості країни, а отже і її економічного добробуту.

Зауважимо, що на основі даних прогнозів світових фахівців [5] щодо найбільш важливих та перспективних досліджень, що визначатимуть технологічний, а значить й економічний розвиток світу у 2020, нами було виокремлено такі технологічні напрями та проаналізовано масштаб їх впливу (таблиця 1).

Світовий розвиток буде характеризуватись економічним зростанням, укріпленням геополітичних позицій розвинутих країн, стрімким розвитком науки, появою принципово нових технологічних можливостей розв'язання поточних проблем та пом'якшення загроз майбутнього. Таким чином, політичний, техніко-технологічний та демографічний розвиток світу призведе до зміни структури забруднення, подальшого зростання споживання ресурсів, накопичення відходів. На загал, можна констатувати, що навіть за умови значного збільшення фінансування природоохоронних заходів й програм та системних досліджень з проблем використання ресурсів та утилізації відходів екологічна ситуація істотно не зміниться.

Таблиця 1.

Вплив продуктів розвитку технологій в залежності від їх складності, можливості реалізації, рівні впливу – глобальному (Г) або локальному (Л)

		Практична можливість реалізувати			
		<i>Розвиток в рамках конкретної ринкової ніші</i>	<i>Розвиток в рамках середнього або великого але проблемного ринку</i>	<i>Розвиток в рамках ринків середнього масштабу</i>	<i>Розвиток в рамках великих ринків</i>
Технічна можливість реалізувати	<i>Практично вже реалізовані технології</i>	Хімічні, біологічні й радіаційні сенсори (Г)	Комплексні сенсори (Г), генетичний аналіз (Г), генетично модифіковані рослини (Л)	Крапкова доставка ліків (Л), RFID* (Г), повсюдний і комплексний доступ до інформації (Л)	Гібридні двигуни (Г), оперативний біоаналіз (Г), повсюдний бездротовий зв'язок (Г)
	<i>Технології, реалізація яких досить імовірна</i>	Генетично модифіковані тварини для досліджень (Г), нетрадиційні види транспорту (Л)	Технології для відстеження й моніторингу (Л), ксенон трансплантація (Л)	Дешева сонячна енергія (Л), фільтри й каталізатори для води (Л), екологічне виробництво (Л), моніторинг і контроль над хворобами (Л)	Поліпшена хірургія й діагностика (Г), квантова криптографія (Г)
	<i>Технології, які можливо реалізувати</i>	Комерційні безпілотні повітряні судна (Л), високотехнологічний тероризм (Л), військові нанотехнології (Г) і роботи (Г)	Біометрія як єдиний метод ідентифікації (Л), Комплексна система сенсорів у містах (Л), Генотерапія (Г), ГМ-комахи (Л), Лікарняні роботи (Л), Безпечний відеомоніторинг (Л), терапія на основі стовбурних клітин (Л)	Імунотерапія (Л), підвищена ефективність лікування (Л), Поліпшений аналіз даних (Л), «Розумні тканини» (Л), що носять комп'ютери (Л)	Електронні транзакції (Г), бездротової інтерфейс комп'ютера (Г), віртуальні дослідження в області медицини (Г), «стійкі тканини» (Г), безпечна передача даних (Л)
	<i>Технології, реалізація яких малоймовірна</i>	роботи для наукових експериментів (Л), квантові комп'ютери (Л)	Імплантація чіпів у мозок (Л)	Штучні м'язи й тканини (Л)	водневі двигуни (Г)

* Radio Frequency Identification – радіочастотна ідентифікація

Джерело: складено автором

Вищенаведене вказує, що сучасне підприємництво повинно розвиватись на засадах екологізації не тільки для забезпечення державної безпеки, але й для підвищення власної конкурентоспроможності. Наразі актуальними є системні техніко-технологічні розробки, що охоплюють повний життєвий цикл винаходу, від його створення до використання й подальшої утилізації; дослідження впливу нових видів палива, радіочастотних технологій, генетично модифікованих продуктів тощо на довкілля; відмова від фінансування природоохоронних заходів за залишковим принципом та системне проведення превентивних заходів для подолання наслідків змін клімату тощо. Все це дозволить поступово мінімізувати негативний вплив людства на довкілля за умов подальшого соціально-економічного розвитку суспільства.

Враховуючи сучасні тенденції та перспективи розвитку сучасного підприємництва, зазначимо, що нині для формування і розвитку екологічного підприємництва в Україні необхідні відповідні умови.

Економічні умови підприємництва полягають у тому, щоб у суспільстві функціонували багатосуб'єктні (приватні, колективні, державні, кооперативні) власники. Це сприятиме свободі підприємницької діяльності, можливості на свій страх і ризик приймати рішення про використання майна, продукції, прибутків. У зв'язку з цим шляхом створення економічних умов у нашій країні є роздержавлення і приватизація власності, демонополізація господарської діяльності.

Політичні умови визначаються стабільністю і демократизацією суспільного життя в Україні. Цього можна досягти, надавши усім господарюючим суб'єктам гарантії збереження їхньої власності, виключення можливостей націоналізації, експропріації. Владні структури повинні захищати всі види власності, в тому числі інтелектуальної (винаходи, новаторство, нові методи організації), а також створювати сприятливий підприємницький клімат завдяки відповідній податковій, кредитній, митній та іншій політиці.

Інституціональні умови, які визначаються заходами, що здійснюються державою для формування нових, усунення старих або трансформації наявних власницьких, трудових, фінансових, соціальних та інших економічних інститутів. Інституціональне середовище визначається наявністю необхідних інститутів та організаційної структури, яка б була здатна забезпечити та підтримувати ефективне функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в нових умовах.

Юридичні умови полягають у створенні нормативної бази підприємництва та його правової захищеності. У 1991-1992 роках в Україні було прийнято ряд законів, які сформували організаційно-правову базу для розвитку підприємництва в умовах становлення ринкової системи господарювання. Найважливішими серед них є Закони України "Про підприємництво", "Про цінні папери і фондову біржу", "Про господарські товариства" та ін.

Соціальні умови підприємництва полягають у створенні сприятливого психологічного клімату серед населення. У цьому плані у нас є ще багато проблем, оскільки життя кількох поколінь відбувалося в умовах, які створювали негативне ставлення до підприємництва. Мислення консервативне і змінити його в одну мить не вдасться.

Отже, підприємництво повинно відіграти в кризовій та посткризовій економіці важливу системоутворюючу роль, і його збалансований розвиток є стратегічно важливим завданням.

Виходячи з принципів системно-екологічного підходу, можна стверджувати, що основними напрямками розвитку екологічного підприємництва в умовах України можуть бути наступні: екологічний маркетинг та інжиніринг (реінжиніринг); екологічний аудит та екологічна сертифікація послуг; екологічний лізинг; екологічний консалтинг; концесія природних ресурсів (об'єктів); екологічне страхування; виробництво екологічно-безпечної продукції; діяльність в сфері поводження з відходами тощо.

Механізми, що впливають на розвиток екологічного підприємництва можуть бути поділені за рівнем застосування та впливу на макро-, мезо- та мікрорівневі.

- Макрорівень – глобальний рівень, найбільш загальний, тому найважчий у визначенні, адже його вплив найчастіше з'являється на мезо- та мікрорівнях. До цього рівня можуть бути віднесені Світова організація торгівлі (СОТ), Кіотський протокол тощо.
- Мезорівень – міждержавний рівень, інтеграційні об'єднання та співтовариства. До механізмів цього рівня можна віднести міжнародні угоди та конвенції, що регулюють або обмежують конкретні види підприємницької діяльності, регламентують конкретні аспекти діяльності або опосередковано впливають на поведінку суб'єктів господарської діяльності.
- Мікрорівень – рівень національної економіки, регіонів, галузей, окремих підприємств. У пропонуваному дослідженні ми вважали більш доцільним зупинитися саме на нижчому рівні як найбільш комплексному – адже він враховує і глобальні, міжнаціональні тенденції, вимоги, інструменти, так і місцеві ініціативи.

Механізми стимулювання розвитку екологічного підприємництва безпосередньо пов'язані з екологічною політикою, яка обумовлює рамочні умови поведінки підприємства, впливає на зовнішнє середовище, визначає лінію поведінки щодо охорони/використання навколишнього природного середовища, раціонального природокористування, та припустимого рівня екологічної безпеки бізнесу (див. таблиця 2).

Механізм екологічного підприємництва повинен відповідати наступним основним умовам:

- включати значний об'єм державного замовлення, тобто, номенклатуру і об'єми постачання екологічної продукції;
- максимально стимулювати споживання екологічної продукції за допомогою пільгового кредитування і послідовного вдосконалення системи платного природокористування;
- узаконити специфіку ціноутворення в екологічному підприємстві, забезпечивши таким чином адекватні умови фінансової стабільності їх діяльності;
- забезпечувати адресне виділення засобів з орієнтацією на конкретну екологічну продукцію і на переважне фінансування місцевих програм;

Механізми економічного стимулювання підприємництва в Україні

Механізми стимулювання розвитку екологічного підприємництва в Україні		
<i>Законодавчо-нормативний</i>	<i>Економічний</i>	<i>Інституційний</i>
Доповнення до Закону „Про підприємництво” стосовно пільг Введення в дію нових підзаконних актів та законопроектів щодо активізації екологічного підприємництва Регіональні ініціативи (програми)	Податкові пільги Знижки на інвестиції Цільові субсидії Пільгові кредити Прискорена амортизація Концесії Інфраструктурне забезпечення	Створення структур з активізації розвитку екологічного підприємництва Партнерські ініціативи з союзами промисловців, торгово-промисловими палатами тощо

– формувати джерела фінансування, особливо на місцевому рівні, залежно від обсягів споживання природних ресурсів і від конкретного стану екологічної ситуації;

– активно використовувати можливості механізмів зовнішнього фінансування.

У практичній площині стимулювання розвитку екологічного підприємництва, як інструменту виходу з кризи повинно відбуватись через розробку та прийняття концепції забезпечення сталого розвитку екологічного підприємництва (рис. 1).

Метою концепції повинно стати забезпечення реалізації політики переходу держави на шлях сталого розвитку; визначення екологічного підприємництва як одного з пріоритетних напрямів економічного розвитку; формування єдиного комплексного методологічного підходу до вирішення проблем розвитку екологічного підприємництва; визначення пріоритетів, правових, організаційних і фінансових інструментів державної підтримки екологічного підприємництва; систематизація заходів державної підтримки екологічного підприємництва з точки зору досягнення максимальної ефективності використання бюджетних коштів тощо.

Реалізація заходів Концепції дасть змогу посилити захист екологічних інтересів населення і суспільства; підготувати необхідні умови для реалізації концепції переходу держави на шлях сталого розвитку; збалансувати систему природокористування, забезпечити екологізацію технологій у промисловості, енергетиці, будівництві, сільському господарстві, на транспорті; впорядкувати та урізноманітнити ринкові впливи на систему природокористування тощо.

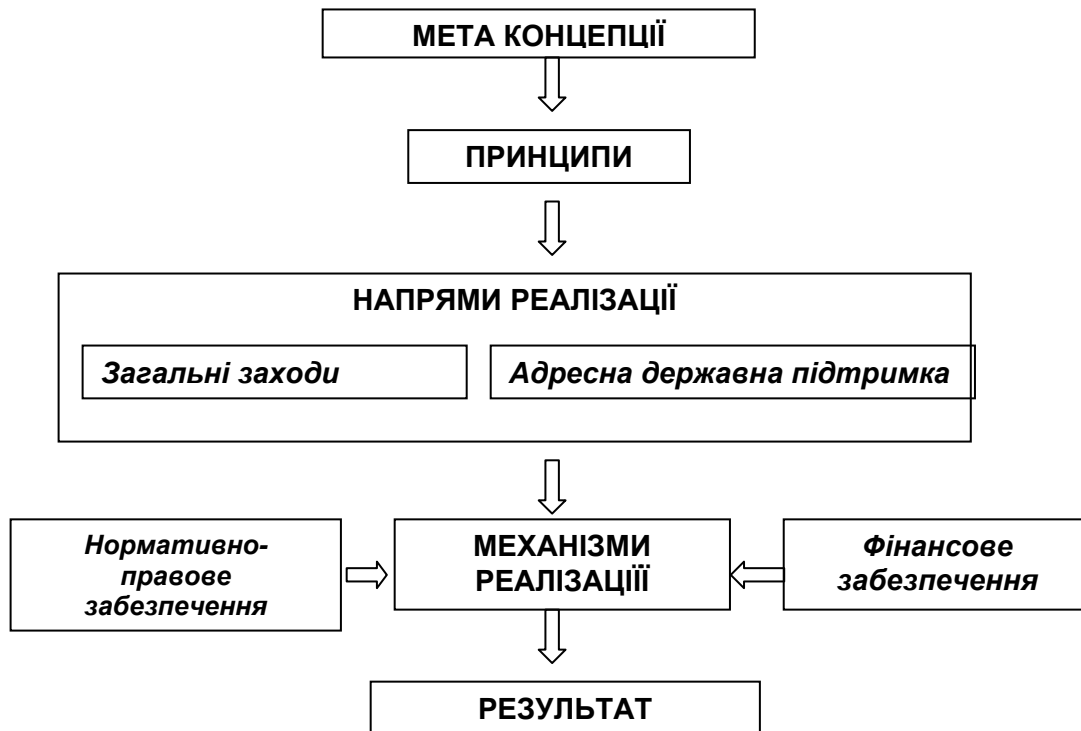

Рис. 1. Структура концепції забезпечення розвитку екологічного підприємництва в Україні

ВИСНОВКИ

Необхідно зазначити, що у сучасних умовах постійного процесу вдосконалення технологій, відкритості кордонів та інформатизації підприємства стикаються з проблемою втрати конкурентних переваг у разі невідповідності сучасним вимогам до продукції, ведення бізнесу тощо. Таким чином інноваційно-інвестиційна діяльність на разі стає не тільки чинником розвитку підприємства та покращення/укріплення його ринкових позицій, а чи не єдиним засобом функціонування у новоствореному глобалізованому економічному просторі.

Підкреслимо, що розвиток екологічного підприємства є двостороннім зустрічним вдосконаленням організаційно-управлінських процесів задля подолання кризи, відродження економіки та збереження довкілля. Для України мобілізація всіх механізмів для екологізації підприємництва є не тільки слідкуванням проголошеному вектору розвитку держави, але й питанням підвищення конкурентноздатності країни на світовому ринку, основою для реалізації інвестиційно-інноваційних проектів, оновлення виробничих фондів, покращення умов праці тощо. Вважаємо, що Україна має потенціал виходу з кризи через

прискорення процесів екологізації підприємництва, які повинні відбуватися перш за все на управлінсько-організаційному рівні через впровадження систем екологічної оцінки, системи екологічного менеджменту та аудиту, стандартизації та сертифікації продукції та послуг тощо.

Подальші дослідження повинні спрямовуватись на вдосконалення механізмів державної підтримки екологічного підприємництва та створення відповідних економічних та організаційно-правових умов стимулювання охорони і відтворення природно-ресурсного потенціалу країни, що дозволить: залучити довгострокові фінансових ресурси для вирішення екологічних проблем України; забезпечити інтеграцію екологічного ринку України в світові та регіональні екологічні ринки.

Список літератури

1. Яковец Ю. О сочетании долгосрочного и стратегического планирования / Ю. Яковец // Экономист. – 2008. – № 6. – С. 3-9.
2. Данилишин Б.М. Уряд має чітку антикризову програму / Б.М. Данилишин // Урядовий кур'єр. – 2009. – 12 березня. – С.1.
3. Иноземцев В.Л. Расколота цивилизация / В.Л. Иноземцев – М.: Academia – Наука, 1999.–245 с.
4. Данилишин Б.М. Цінова ситуація — під контролем уряду / Б.М. Данилишин // Урядовий кур'єр. – 2009. – 12 червня. – С.1.
5. The global technology revolution : bio/nano/materials trends and their synergies with information technology by 2015 / Philip S. Anton, Richard Silbergliitt, James Schneider.; Mapping the Global Future: Report of the National Intelligence Council's 2020 Project . – Режим доступу: [http://www.rand.org/pubs/technical_reports/2006/RAND_TR303 .pdf](http://www.rand.org/pubs/technical_reports/2006/RAND_TR303.pdf)

Какутич Є.Ю. Развитие экологического предпринимательства в условиях современного мирового кризиса // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Экономика и управление». - Т. 22(61). - 2009. №1. - С. 15.

Рассматриваются организационно-управленческие аспекты усовершенствования системы экологического предпринимательства в условиях современного мирового кризиса. Проведен анализ теоретико-методологических основ экологизации предпринимательства в условиях глобализации и трансформации экономических отношений, а также с учетом приоритизации экологической составляющей развития предпринимательского сектора. Выделены наиболее эффективные механизмы стимулирования экологического предпринимательства в Украине.

Ключевые слова: экологическое предпринимательство, устойчивое развитие, государственное регулирование, экологическая политика, экономические механизмы.

Kakutysh Y.Y. Development of ecological enterprise in the conditions of modern world crisis // Scientific Notes of Taurida National V. Vernadsky University. Series: Economy and Management. Vol. 22(61). - 2009. №1. - P. 15.

The organizacionno-upravlenneskie aspects of improvement of the system of ecological enterprise are examined in the conditions of modern world crisis. In work the analysis of theoretical-methodological bases of environmental businesses in conditions of globalization and transformation of economic relations, and taking into consideration the priority of ecological component of enterprise sectors development is carried out. The most effective mechanisms of stimulation of ecological enterprise are selected in Ukraine.

Key words: environmental business undertaking, sustainable development, governmental regulation, economical mechanism.

Надішло до редакції 29.06.2009